

STANDPUNT

Praktijkleren JGZ 0-18

(voorheen: Praktijkleren andere leeftijdsgroep)

in het kader van de profielopleiding tot

Jeugdarts-KNMG

AJN Jeugdartsen Nederland | Praktijkleren JGZ 0-18 Versie: Juli 2016 (2^e herziening) Originele versie: september 2013

Inleiding

Het *Kaderbesluit CSG, 26 september 2008*¹ vormt de basis voor de vormgeving van de opleiding tot arts Maatschappij en Gezondheid (M&G), nader uitgewerkt in het *Handboek Sociale Geneeskunde*². Om tijdens de opleiding tot arts M&G, 1e fase, profiel JGZ (verder te noemen: jeugdarts KNMG) een brede werkervaring te kunnen realiseren is opleiding van de aios nodig in het gehele werkveld van de JGZ, dus van 0-18 jaar³. Praktijkleren JGZ 0-18 maakt dat mogelijk.

Van oudsher zijn er organisaties die ofwel JGZ 0-4 jaar aanbieden of JGZ 4-18 jaar, maar een scheiding binnen de JGZ op de leeftijd van 4 jaar is aan het verdwijnen. Door integratie en fusie van de JGZ 0-4 jaar en de JGZ 4-18 jaar binnen hetzij een GGD hetzij een zorgorganisatie is de cesuur bij 4 jaar binnen veel organisaties komen te vervallen. Jeugdartsen, al dan niet in opleiding, zijn tegenwoordig bijvoorbeeld werkzaam in de leeftijdsgroep 0-7 jaar of 0-12 jaar, 12-18 jaar of 0-18 jaar. Ook zijn clusters van erkende opleidingsinrichtingen ontstaan op basis van samenwerkingsovereenkomsten tussen de Zorgorganisaties en betrokken GGD-en, waarin de brede opleiding tot jeugdarts KNMG mogelijk is.

Dit document beschrijft hoe een aios zich met praktijkleren JGZ 0-18 de competenties van het gehele werkgebied JGZ 0-18 jaar eigen kan maken, ook als hij zelf niet met alle leeftijdsgroepen werkt.

Doel opleiding tot jeugdarts KNMG

De opleiding tot jeugdarts KNMG is een duale opleiding, dat wil zeggen dat naast het vergaren van theoretische kennis de praktijk het uitgangspunt vormt voor het leren. Doel van de opleiding is dat de jeugdarts KNMG zowel theoretisch als praktisch competent is voor de zorg aan jeugdigen van 0 tot 18 jaar.

De aios moet minimaal tijdens de profielopleiding JGZ de theoretische én praktische competenties verworven hebben om zelfstandig de meest voorkomende activiteiten in de gehele leeftijdsgroep uit te voeren, zoals periodiek geneeskundig onderzoek, onderzoek op

---

¹ CSG. Kaderbesluit, KNMG, 26 september 2008.

² CSG. Handboek Sociale Geneeskunde. KNMG, 28 September 2007

³ Volgens het basispakket wordt de leeftijdsgrens 0-18 aangehouden, veel organisaties houden bredere leeftijdsgrenzen aan zoals – 9 maanden en 18+

indicatie en het deelnemen aan keten overleggen en moet overige activiteiten onder begeleiding kunnen uitvoeren.

Om dit doel te bereiken is praktijkervaring nodig in het hele werkveld van 0-18 jaar. Voor aios die werken in een deel van het werkgebied is dus een stage nodig in die leeftijdsgroep waarbinnen de aios zelf niet werkzaam is.

Kaders praktijkleren JGZ 0-18

Tijdstip en duur praktijkleren JGZ 0-18

Praktijkleren JGZ 0-18 vindt plaats in het laatste jaar van de opleiding. Hiermee wordt geborgd dat de aios de theoretische basis, noodzakelijk voor het uitvoeren van de praktische handelingen in alle leeftijdsgroepen van 0-18 jaar beheerst. Tevens biedt dit de mogelijkheid de competenties verworven in de leeftijdsgroep waar de aios werkzaam is, te extraheren naar de andere leeftijdsgroep(en).

Praktijkleren voor andere leeftijdsgroepen dan die waarvoor de aios werkzaam is, heeft minimaal een tijdsduur van 26 dagen (= 208 uur) verspreid over minimaal 3 maanden tot maximaal 1 jaar. Indien een aios werkzaam is in alle leeftijdsgroepen en gedurende de opleiding al 208 uren 0-18 jaar heeft gewerkt, gaan het opleidingsinstituut en de praktijkopleider na of alle competenties binnen het gehele werkveld behaald zijn. Als dit het geval is, kan de aios deze tijd besteden aan verdieping en verbreding van zijn/haar competenties.

Invulling Praktijkleren JGZ 0-18

Voor de invulling van het praktijkleren kijkt de aios samen met de opleider welke competenties passend bij de activiteiten uit het landelijk professioneel kader zij/hij al verworven heeft binnen de dagelijkse werkzaamheden. Alle overige competenties dient de aios te verwerven tijdens het praktijkleren JGZ 0-18. Het praktijkleren kan zo enerzijds een verbreding en anderzijds een verdieping van competenties van de aios zijn.

Richtinggevende uitgangspunten

- Het praktijkleren JGZ 0-18 is onderdeel van de praktijkopleiding van de aios JGZ, zoals omschreven in het Handboek Modernisering Medische Vervolgopleidingen, Sociale Geneeskunde.
- De begeleiding tijdens het praktijkleren vindt plaats door een erkende opleider of jeugdarts KNMG (jeugdarts met gedelegeerde taken) en vindt plaats onder eindverantwoordelijkheid van de eigen opleider van de aios JGZ.

- Alle zorgorganisaties en GGD-en waar een aios JGZ ervaring op doet in de andere leeftijdsgroep(en) , dienen erkende opleidingsinrichtingen te zijn.
- Van de stage wordt geen blauwdruk gemaakt, maar een inhoudelijk programma op maat voor elke aios JGZ. Het gaat immers om een niveau van bekwaamheid voor een aantal omschreven taken die in het Individueel Ontwikkelingsplan zijn beschreven. Afhankelijk van eerder verworven competenties is het mogelijk dat een aantal aios **meer** competent worden dan het beoogde minimale eindniveau. De stage wordt dan benut om bestaande competenties verder uit te breiden.
- De twee stagedagen die momenteel in de profielopleidingen JGZ zijn vastgelegd voor de andere leeftijdsgroep blijven bestaan en krijgen het karakter van voorbereiding op de stage.
- Toetsing van de competenties behorend bij het werken met de andere leeftijdsgroep vindt plaats via daartoe door het opleidingsinstituut aangewezen toets instrumentarium. Bespreking en beoordeling van het praktijkleren JGZ 0-18 vindt plaats via de bestaande overlegvormen (begeleidings- voortgangs- en tripartiete overleg) en op geleide van het afgesproken toets programma.
- De aios doet werkervaring op met de andere leeftijdsgroep, waarbij gedefinieerd is wat het minimale eindniveau moet zijn (zie bijlage 1). Dit kan met het bestaande instrumentarium in de praktijk (KPB, MSF) getoetst worden.
- Binnen de meerjarige opleiding moet de aios acht praktijkopdrachten vervullen, die zijn terug te voeren op de 'kritische beroepsactiviteiten' (KBA's). Deze zijn, op één na, te behalen in de gehele leeftijdsgroep 0-18 jaar. Binnen de stage wordt minimaal één van deze opdrachten in de leeftijdsgroep behaald waar de aios niet werkzaam is. In het Individuele Ontwikkelingsplan wordt dus tenminste één KBA in de andere leeftijdsgroep opgenomen.
- De opleidingsinstituten organiseren -als dat nodig is- een opleiding dag voor opleiders (met follow-up dagen) om de praktijkopleiders (met gedelegeerde taken) te ondersteunen in het opzetten, begeleiden en beoordelen van het praktijkleren JGZ 0-18.
- Het praktijkleren JGZ 0-18 dient door de opleidingsinrichting mogelijk gemaakt te worden. Voor het maken van de daarvoor eventueel benodigde samenwerkings- of detacheringsovereenkomsten kan de opleidingsinrichting putten uit best-practices die te vinden zijn op de website van de AJN.
- Uitwisseling van aios tussen de leeftijdsgroepen, bijvoorbeeld 0-4 jaar en 4-18 jaar, of uitwisseling van een aios met een zittende Jeugdarts-KNMG uit de andere leeftijdsgroep kan waar nodig een haalbare praktische invulling zijn van de stage door de opleidingsinrichtingen. Dit heeft als voordeel dat ook zittende Jeugdartsen- KNMG de mogelijkheid wordt geboden om zich breder te bekwamen.

Bijlage 1: Minimale competenties praktijkleren JGZ 0-18

Minimale competenties zoals ze zijn afgeleid van de activiteiten uit het Basis Aanbod

Preventie:

- De jeugdarts kan een algemene anamnese afnemen bij jeugdigen van 0-18 jaar en hun ouders/verzorgers.
- De jeugdarts kan lichamelijke verschijnselen van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan de groei van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan de ontwikkeling van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan het functioneren van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan het gedrag van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan het sociaal milieu van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan het fysiek milieu van een kind/jeugdige van 0-18 jaar beoordelen.
- De jeugdarts kan tijdige behoeften signaleren.
- De jeugdarts bewaakt gezondheid en voorkomt ziekte.
- De jeugdarts versterkt de eigen kracht van ouders met voorlichting, advies, instructie en begeleiding (universele preventie, geïndiceerde preventie en selectieve preventie).
- De jeugdarts signaleert en onderneemt actie in de omgeving.
- De jeugdarts werkt samen met anderen.

Aandachtspunten specifieke leeftijdsgroepen

Aandachtspunten voor de aios die normaliter werkt in de JGZ 0-4 en zich de competenties in de leeftijdsgroep 4-18 jaar eigen moet maken:

- Neem kennis van de ontwikkeling en problematiek van de kinderen/ jeugdigen uit het primair onderwijs en voer bovenstaande activiteiten uit aan de hand van de richtlijnen voor die leeftijdsgroep.
Speciale aandacht is bij deze leeftijdsgroep nodig voor bijvoorbeeld: leerproblemen, psychiatrie (met name ADHD en autisme), invloed van het 2e en 3e milieu in de basisschoolleeftijd.
- Neem kennis van de ontwikkeling en problemen die passen bij jeugdigen in het voortgezet onderwijs en in het beroeps onderwijs. Speciale aandacht is nodig voor de toenemende zelfstandigheid en identiteitsontwikkeling, psychosociale en seksuele ontwikkeling, dreigende verslavingsproblemen. Ook vraagt de risicogroep-gerichte zorg specifieke aandacht. Verder is kennismaking nodig met bijvoorbeeld het

Ziekteverzuimproject Voortgezet Onderwijs, de Zorg Advies Teams en het pubercontactmoment

- Neem kennis van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) van 4-18 jaar met inhaalschema's. Voer het RVP uit.
- Neem kennis van de verschillende modellen voor opvoedingsondersteuning, zoals bijvoorbeeld Triple P.
- Neem kennis van problematiek van de specifieke doelgroep in het Speciaal Onderwijs en van de werkwijze vanuit wet Passend Onderwijs.
- Neem deel aan Zorg Advies Teams (ZAT) op scholen ('onder begeleiding'); werk samen met leerkrachten en geef adviezen aan onderwijs.
- Neem deel aan interne overleggen, voor zover relevant in het kader van de opleiding / stage.

Aandachtspunten voor de aios die normaliter werkt in de JGZ 4-18 jaar en zich de competenties in de leeftijdsgroep 0-4 jaar eigen moet maken:

- Neem kennis van de ontwikkeling en problematiek van de zuigelingen en peuters en voer de activiteiten uit het BAP uit voor deze leeftijdscategorie, aan de hand van de richtlijnen. Speciale aandacht is bij deze leeftijdsgroep nodig voor bijvoorbeeld: het monitoren / signaleren en screenen met betrekking tot de groei, ontwikkeling, lichamelijke en psychosociale aspecten, borstvoeding, overgewicht en ontwikkelingsonderzoek volgens Van Wiechen).
- Neem kennis van de verschillende modellen voor opvoedingsondersteuning, zoals bijvoorbeeld Triple P, Voorzorg en Stevig Ouderschap.
- Neem kennis van de risicogroep-gerichte zorg en risicoregistratie.
- Neem deel aan multidisciplinaire netwerken zoals sociale wijkteams, ZAT (onder begeleiding), Centrum Jeugd en Gezin/wijkteams.
- Neem kennis van het RVP voor de leeftijdsgroep 0-4 met inhaalschema's . Voer het RVP uit.
- Neem deel aan interne overleggen, voor zover relevant in het kader van de opleiding / stage.